

TARPTAUTINIAIS SUSITARIMAIS ĮSTEIGTŲ ORGANŲ PRIIMTI AKTAI

Pagal tarptautinę viešąją teisę juridinę galią turi tik JT EEK tekstų originalai. Šios taisyklės statusas ir įsigaliojimo data turėtų būti tikrinami pagal paskutinę statusą nurodančio JT EEK dokumento TRANS/WP.29/343 versiją, kurią galima rasti:

<http://www.unece.org/trans/main/wp29/wp29wgs/wp29gen/wp29fdocsts.html>.

Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos (JT EEK) taisyklė Nr. 60. Suvienodintos dviračių motociklų ir mopedų patvirtinimo, susijusio su vairuotojo valdomais valdymo įtaisais, taip pat su valdymo įtaisų, signalinių lempučių ir rodytuvų identifikavimu, nuostatos

Įtrauktas visas galiojantis tekstas iki:

00 serijos pakeitimų 4 papildymas; įsigaliojimo data – 2013 m. lapkričio 3 d.

TURINYS

TAISYKLĖ

1. Taikymo sritis
2. Apibrėžtys
3. Patvirtinimo paraiška
4. Patvirtinimas
5. Reikalavimai
6. Transporto priemonės tipo pakeitimai
7. Gamybos atitiktis
8. Baudos už gamybos neatitiktį
9. Visiškai nutraukta gamyba
10. Už patvirtinimo bandymus atsakingų techninių tarnybų ir tipo patvirtinimo institucijų pavadinimai ir adresai

PRIEDAI

1. Pranešimas
2. Patvirtinimo ženklų išdėstymas

1. TAIKYMO SRITIS

Ši taisyklė taikoma L₁ ir L₃ ⁽¹⁾ kategorijos transporto priemonėms, atsižvelgiant į vairuotojo valdomus valdymo įtaisus.

Šioje taisyklėje nustatomi mopedų ir motociklų valdymo įtaisų, signalinių lempučių ir rodytuvų vietos, identifikavimo, apšvietimo ir veikimo reikalavimai.

2. APIBRĖŽTYS

Šioje taisyklėje vartojamų terminų apibrėžtys:

- 2.1. Transporto priemonės patvirtinimas – transporto priemonės tipo patvirtinimas, atsižvelgiant į vairuotojo valdomus valdymo įtaisus, jų montavimo vietas ir jų identifikavimą.

⁽¹⁾ Kaip apibrėžta Suvestinėje rezoliucijoje dėl transporto priemonių konstrukcijos (R.E.3) (ECE/TRANS/WP.29/78/Rev.2, 2 punktas). – www.unece.org/trans/main/wp29/wp29wgs/wp29gen/wp29resolutions.html.

- 2.2. Transporto priemonės tipas – varikliu varomų transporto priemonių, kurios nesiskiria reglamentavimo, galinčio turėti įtakos vairuotojo valdomų valdymo įtaisų funkcijai ar padėčiai, požiūriu, kategorija.
- 2.3. Transporto priemonė – dviratis motociklas ar dviratis mopedas, kaip apibrėžta Suvestinės rezoliucijos dėl transporto priemonių konstrukcijos (R.E.3) 2.1.1 ar 2.1.3 punkte. (1)
- 2.4. Valdymo įtaisas – bet kuri transporto priemonės ar įtaiso dalis, tiesiogiai valdoma vairuotojo ir keičianti transporto priemonės ar jos dalies būklę ar veikimą.
- 2.5. Įtaisas – elementas arba elementų sąranka, naudojama vienai arba daugiau funkcijų atlikti.
- 2.6. Vairas – bet kuri su šakės galvute (vairo kolonėle) sujungta vairo strypo arba strypų, kuriomis transporto priemonė yra vairuojama, dalis.
- 2.7. Dešinė vairo pusė – bet kuri vairo dalis, kuri, žiūrint judėjimo į priekį kryptimi, yra transporto priemonės išilginės vidurio plokštumos dešinėje pusėje.
- 2.8. Kairė vairo pusė – bet kuri vairo dalis, kuri, žiūrint judėjimo į priekį kryptimi, yra transporto priemonės išilginės vidurio plokštumos kairėje pusėje.
- 2.9. Priekinė vairo pusė – bet kuri vairo dalis, esanti toliausiai nuo vairuotojo, sėdinčio vairuotojo sėdynėje.
- 2.10. Vairo rankena – tai labiausiai nuo centro nutolusi vairo dalis, už kurios transporto priemonės vairuotojas laiko vairą.
- 2.11. Sukamoji rankenėlė – rankenėlė, kuria valdomi kai kurie funkciniai transporto priemonės mechanizmai ir kuri gali laisvai sukstis aplink vairą, kai ją suka transporto priemonės vairuotojas.
- 2.12. Rėmas – bet kuri transporto priemonės rėmo, važiuoklės arba lopšio dalis, prie kurios tvirtinamas variklis ir (arba) transmisijos mazgas, ir (arba) pats variklis ir transmisijos mazgas.
- 2.13. Kairė rėmo pusė – bet kuri rėmo dalis, kuri, žiūrint judėjimo į priekį kryptimi, yra transporto priemonės išilginės vidurio plokštumos kairėje pusėje.
- 2.14. Dešinė rėmo pusė – bet kuri rėmo dalis, kuri, žiūrint judėjimo į priekį kryptimi, yra transporto priemonės išilginės vidurio plokštumos dešinėje pusėje.
- 2.15. Svirtis – bet koks įtaisas, kurį sudaro ant atramos taško judinamas svirtas, kuriuo valdomi kai kurie transporto priemonės funkciniai mechanizmai.
- 2.16. Rankinė svirtis – vairuotojo ranka valdoma svirtis.
- Pastaba.* Jeigu nenurodyta kitaip, rankinė svirtis valdoma spaudimo būdu (t. y. svirties viršūnė judinama link atraminės konstrukcijos), pvz., norint įjungti stabdžio mechanizmą arba išjungti sankabos mechanizmą.
- 2.17. Kojinė svirtis – svirtis, valdoma vairuotojo koja liečiant svirties sverto antgalį.
- 2.18. Pedalas – svirtis, valdoma vairuotojo koja liečiant plokštelę ant svirties, sumontuotą taip, kad būtų galima spausti svirties svertą.
- Pastaba.* Jeigu nenurodyta kitaip, pedalas valdomas spaudžiant žemyn, pavyzdžiui, norint įjungti stabdžių mechanizmą.
- 2.19. Vairavimo pedalai – įtaisai, kurie yra susiję su tam tikro tipo transmisija ir gali būti naudojami mopedui užvesti.

(1) Kaip apibrėžta Suvestinėje rezoliucijoje dėl transporto priemonių konstrukcijos (R.E.3) (ECE/TRANS/WP.29/78/Rev.2, 2 punktas). – www.unece.org/trans/main/wp29/wgs/wp29gen/wp29resolutions.html.

- 2.20. Sukamoji svirtis – svirtis, besisukanti apie savo centrą ar šalia jo ir turinti plokštelę arba antgalį kiekviename gale, valdoma vairuotojo koja liečiant minėtus plokštelę arba antgalį.
- 2.21. Pagal laikrodžio rodyklę – sukimosi aplink atitinkamos dalies ašį kryptis pagal laikrodžio rodyklių judėjimą, kai žiūrima iš atitinkamos dalies viršutinės arba išorinės pusės.
- 2.22. „Prieš laikrodžio rodyklę“ – turi priešingą reikšmę nei terminas „pagal laikrodžio rodyklę“.
- 2.23. Kombinuotoji stabdžių sistema – valdymo sistema (hidraulinio veikimo arba mechaninės jungties arba abi), kurioje priekinis ir galinis transporto priemonės stabdys įjungiami bent iš dalies naudojantis tik vienu valdymo įtaisu.
- 2.24. Rodytuvas – įtaisas, teikiantis informaciją apie sistemos ar jos dalies veikimą ar būklę, pvz., skysčio lygį.
- 2.25. Signalinė lemputė – optinis signalinis įtaisas, rodantis, kad įtaisas įjungtas, veikia tinkamai ar su trūkumais arba yra atitinkamai tokios būklės, arba neveikia.
- 2.26. Simbolis – diagrama, pagal kurią identifikuojamas valdymo įtaisas, signalinė lemputė arba rodytuvas.
- 2.27. Optinės signalizacijos įtaisas – priekinis žibintas, kuriuo gali būti skleidžiama šviesa signalizuojant priešinga kryptimi arba priekyje transporto priemonės judančiam transportui, pvz., kai transporto priemonė netrukus aplenks lėčiau judančią transporto priemonę.
- 2.28. Greta esantis – kalbant apie simbolį, kuris skirtas valdymo įtaisams, signalinėms lemputėms ar rodytuvams identifiкуoti, reiškia, kad simbolis yra arti valdymo įtaiso, signalinės lemputės arba rodytuvo, ir joks kitas valdymo įtaiso, signalinės lemputės, rodytuvo identifikavimo simbolis ar šviesos šaltinis nebus įsiterpęs tarp identifikavimo simbolio ir valdymo įtaiso, signalinės lemputės ar rodytuvo, kuris identifiкуojamas minėtu simboliu.
- 2.29. Bendroji erdvė – plotas, kuriame gali būti rodoma daugiau kaip viena signalinė lemputė, rodytuvas, identifikavimo simbolis ar kitas pranešimas, tačiau ne tuo pačiu metu.
3. PATVIRTINIMO PARAIŠKA
- 3.1. Paraišką dėl transporto priemonės patvirtinimo atsižvelgiant į vairuotojo valdomus valdymo įtaisus pateikia transporto priemonės gamintojas arba jo tinkamai įgaliotas atstovas.
- 3.2. Kartu su ja pateikiami trys toliau minimų dokumentų egzemplioriai ir šie duomenys:
- 3.2.1. atitinkamo mastelio pakankamai išsamūs transporto priemonės dalių, su kuriomis susiję šios taisyklės reikalavimai, ir prireikus pačios transporto priemonės brėžiniai.
- 3.3. Pavyzdinė tvirtinti teikiamo tipo transporto priemonė turi būti pateikta už šios taisyklės 5 punkte nurodytus patikrinimus atsakingai techninei tarnybai patvirtinimo bandymams atlikti.
4. PATVIRTINIMAS
- 4.1. Minėto transporto priemonės tipo patvirtinimas suteikiamas, jeigu pagal šią taisyklę pateiktos patvirtinti transporto priemonės tipas atitinka 5 ir 6 dalių reikalavimus.
- 4.2. Kiekvienam patvirtintam tipui priskiriamas patvirtinimo numeris. Jo pirmieji du skaitmenys (šiuo metu pradinę taisyklę nurodo 00) rodo pakeitimų, į kuriuos įtraukti prieš patvirtinimo išdavimą padaryti naujaisi svarbiausi taisyklės techniniai pakeitimai, eilės numerį. Ta pati susitariančioji šalis to paties numerio negali priskirti kitam transporto priemonės tipui.
- 4.3. Šios taisyklės 1 priede pateiktą pavyzdį atitinkančios formos pranešimas apie transporto priemonės tipo patvirtinimą arba atsisakymą suteikti patvirtinimą, remiantis šia taisykle, ir patvirtinimo paraiškos teikėjo pateikti tinkamo mastelio brėžiniai ir diagramos, ne didesnio nei A4 formato (210 × 297 mm) arba sulankstyti taip, kad būtų tokio formato, perduodami šią taisyklę taikančioms Susitarimo šalims.

- 4.4. Prie kiekvienos pagal šią taisyklę patvirtintą transporto priemonių tipą atitinkančios transporto priemonės aiškiai matomoje, lengvai pasiekiamoje, patvirtinimo blanke nurodytoje vietoje pritvirtinamas tarptautinis patvirtinimo ženklas, kurį sudaro:
- 4.4.1. apskritimas, kurio viduje įrašyta E raidė, o po jos – patvirtinimą suteikusių šalių skiriamasis numeris ⁽¹⁾;
- 4.4.2. į dešinę nuo 4.4.1 punkte nurodyto apskritimo – šios taisyklės numeris, toliau R raidė, brūkšnelis ir patvirtinimo numeris;
- 4.5. Jei transporto priemonė atitinka pagal vieną ar keletą kitų prie Susitarimo pridėtų taisyklių patvirtintą transporto priemonių tipą, pagal šią taisyklę patvirtinimą suteikusioje šalyje 4.4.1. punkte nurodyto simbolio nereikia kartoti; tokiu atveju taisyklės numeris ir pagal visas taisykles, pagal kurias buvo suteikti patvirtinimai, suteikti patvirtinimo numeriai ir papildomi simboliai pagal šią taisyklę patvirtinimą suteikusioje šalyje surašomi į vertikalius stulpelius dešinėje 4.4.1 punkte nurodyto simbolio pusėje.
- 4.6. Patvirtinimo ženklas turi būti aiškiai įskaitomas ir nenutrinamas.
- 4.7. Patvirtinimo ženklas turi būti lengvai pasiekiamoje vietoje.
- 4.8. Šios taisyklės 2 priede pateikiami patvirtinimo ženklų išdėstymo pavyzdžiai.

5. REIKALAVIMAI

5.1. Bendrosios nuostatos

Transporto priemonė, kurioje sumontuoti 1 lentelėje išvardyti valdymo įtaisai, signalinės lempučių ar rodytuvai, turi atitikti šioje taisyklėje nustatytus minėtų valdymo įtaisų, signalinių lempučių ar rodytuvų vietos, identifikavimo, veikimo, spalvos ir apšvietimo reikalavimus.

Funkcijoms, kurių simbolio nėra 1 lentelėje, nurodyti gamintojas gali naudoti simbolį pagal atitinkamus standartus. Jeigu simbolio nėra, gamintojas gali naudoti paties sukurtą simbolį. Tas simbolis neturi būti toks, kad būtų painiojamas su 1 lentelėje nurodytais simboliais.

5.2. Vieta

- 5.2.1. 1 lentelėje išvardyti valdymo įtaisai turi būti išdėstyti taip, kad jie galėtų veikti ir būtų pasiekiami vairuotojo vietoje sėdinčiam vairuotojui. Rankinio droselio ir rankinio degalų bako uždarojo vožtuvo valdymo įtaisai turi būti išdėstyti taip, kad jie galėtų veikti ir būtų pasiekiami sėdinčiam vairuotojui.
- 5.2.2. 1 lentelėje nurodyti signalinės lempučių ir rodytuvai bei jų identifikavimo simboliai turi būti išdėstyti taip, kad jie būtų matomi vairuotojo vietoje sėdinčiam vairuotojui dienos ir nakties metu. Signalinės lempučių, rodytuvai ir jų identifikavimo simboliai neturi būti matomi, jei nėra įjungti.
- 5.2.3. Valdymo įtaisų, signalinių lempučių ir rodytuvų identifikavimo simboliai turi būti išdėstyti ant jais identifikuojamų valdymo įtaisų, signalinių lempučių ar rodytuvų arba greta jų, išskyrus 5.2.5 punkte numatytus atvejus.
- 5.2.4. Pavojaus signalo žibintų, artimosios ir tolimosios šviesos žibintų, posūkių žibintų, papildomo variklio stabdžio, garsinės signalizacijos įtaiso, stabdžių ir sankabos valdymo įtaisai turi būti visada pasiekiami vairuotojui kaip pagrindinė atitinkamo valdymo įtaiso funkcija neatitraukiant vairuotojo rankų nuo atitinkamų vairo rankenų.
- 5.2.5. 5.2.3 punktas netaikomas daugiafunkciams valdymo įtaisams, jei valdymo įtaisas yra susijęs su daugiafunkciu ekranu:
- 5.2.5.1. kuris yra matomas vairuotojui, taip pat

⁽¹⁾ Skiriamieji 1958 m. Susitarimo susitariančiųjų šalių numeriai yra nurodyti Suvestinės rezoliucijos dėl transporto priemonių konstrukcijos (R.E.3) 3 priede, dokumentas ECE/TRANS/WP.29/78/Rev.2/Amend.3.

- 5.2.5.2. kuriuo identifikuojamas valdymo įtaisas, su kuriuo ekranas yra susijęs, ir
- 5.2.5.3. kuriuo identifikuojamos visos transporto priemonės sistemos, kurių valdymas yra įmanomas naudojantis daugiafunkčiu valdymo įtaisu. Šių sistemų antrinės funkcijos neturi būti rodomos pačiame viršutiniame daugiafunkcio ekrano sluoksnyje, taip pat
- 5.2.5.4. nėra rodomos ir 1 lentelėje išvardytos signalinės lemputės.
- 5.3. Identifikacija
- 5.3.1. Kiekvienas iš 1 lentelėje nurodytų valdymo įtaisų, signalinių lempučių ir rodytuvų identifikuojamas atitinkamu nurodytu simboliu.
- 5.3.2. Kartu su bet kuriuo 1 lentelėje nurodytu simboliu, žodžiu ar santrumpa gamintojo nuožiūra gali būti naudojami papildomi simboliai, žodžiai ar santrumpos.
- 5.3.3. Kiekvienas gamintojo naudojamas papildomas ar pagalbinis simbolis, žodis ar santrumpa neturi būti toks, kad būtų painiojamas su kitais šioje taisyklėje nurodytais simboliais.
- 5.3.4. Kai derinami tai pačiai funkcijai skirti valdymo įtaisai, rodytuvai ar signalinės lemputės, šis derinys gali būti identifikuojamas vienu simboliu.
- 5.3.5. Visi signalinių lempučių, rodytuvų ir valdymo įtaisų identifikavimo ženklai, nurodyti ant vairo ar prietaisų bloko, turi būti išdėstyti taip, kad būtų matomi vairuotojui žiūrint į dešinę ir į viršų, išskyrus garsinės signalizacijos valdymo įtaisą. Jei tai sukamieji valdymo įtaisai, kurie turi padėti „Išjungta“ („off“), šis reikalavimas taikomas valdymo įtaisui esant padėtyje „Išjungta“ („off“).
- 5.3.6. Kiekvienam įrengtam valdymo įtaisui, kuriuo nuolat reguliuojama sisteminė funkcija, turi būti numatytas tokios funkcijos reguliavimo intervalo ribų identifikavimas.
- 5.4. Apšvietimas
- 5.4.1. Gamintojo nuožiūra bet kuris valdymo įtaisas, rodytuvas ir jų identifikavimo ženklai gali būti apšviečiami.
- 5.4.2. Signalinė lemputė skleidžia šviesą, kai pasireiškia triktis ar transporto priemonės būseną, kurią lemputė turi nurodyti. Ji neturi šviesti jokių kitų metu, išskyrus tuos atvejus, kai tikrinama lemputė.
- 5.5. Spalva
- 5.5.1. Kiekvienos signalinės lemputės spalva turi būti tokia, kaip nurodyta 1 lentelėje.
- 5.5.2. 1 lentelėje nenurodyta signalinės lemputės spalva gali būti pasirinkta gamintojo pagal 5.5.3 punktą. Parinkta spalva neturi trukdyti identifikuoti arba užgožti kitos 1 lentelėje nurodytos signalinės lemputės, valdymo įtaiso ar rodytuvo.
- 5.5.3. Spalvos yra rekomenduojamos laikantis šių spalvų kodų:
- 5.5.3.1. raudona spalva – pavojus asmenims ar labai didelė žala įrangai gresia tuoj pat arba to negalima išvengti;
- 5.5.3.2. gintaro spalva (geltona) – perspėjimas, peržengtos įprasto veikimo ribos, transporto priemonės sistemos triktis, tikėtina žala transporto priemonei ar kita būklė, kuri ilgainiui gali sukelti pavojų;
- 5.5.3.3. žalia spalva – saugus veikimas įprastomis sąlygomis (išskyrus atvejus, kai mėlynos arba gintaro spalvos reikalaujama pagal 1 lentelę).

- 5.5.4. Kiekvienas signalinei lemputei, valdymo įtaisui ar rodytuvui identifikuoti naudojamas simbolis turi būti tokios spalvos, kad aiškiai matytųsi tam tikrame fone.
- 5.5.5. Užpildytą bet kurio simbolio dalį galima pakeisti jo išorės kontūrais ir galima užpildyti bet kurio simbolio išorinį kontūrą.
- 5.6. Sudėtiniam pranešimams rodyti skirta bendroji erdvė
- Bendroji erdvė gali būti naudojama bet kokio šaltinio pateikiamai informacijai rodyti, jeigu laikomasi šių reikalavimų:
- 5.6.1. bendrojoje erdvėje esančios signalinės lemputės ir rodytuvai turi atitikti 5.3, 5.4 ir 5.5 punktuose nustatytus reikalavimus ir pradėti šviesti atsiradus jų identifikuotinai būklei.
- 5.6.2. 1 lentelėje išvardyti ir bendroje erdvėje rodomi signalinės lemputės ir rodytuvai turi pradėti šviesti atsiradus kuriai nors susijusiai būklei.
- 5.6.3. Išskyrus 5.6.4, 5.6.5 ir 5.6.6 punktuose nurodytus atvejus, esant būklei, dėl kurios turi įsijungti dvi ar daugiau signalinių lempučių, informacija:
- nuosekliai automatiškai pakartojama arba
  - pateikiama vizualinėmis priemonėmis ir vairuotojui sudaromos sąlygos sėdint vairuotojo sėdynėje pasirinkus ją peržiūrėti.
- 5.6.4. Stabdžių sistemos trikties, tolimosios šviesos priekinio žibinto ir posūkio žibinto signalinės lemputės negali būti rodomos toje pačioje bendrojoje erdvėje.
- 5.6.5. Jeigu dėl tam tikros būklės turi būti įjungtos šios signalinės lemputės – stabdžių sistemos trikties, tolimosios šviesos priekinio žibinto ir posūkio žibinto, kurios yra bendroje erdvėje kartu su kitomis signalinėmis lempuėmis, joms suteikiamas prioritetas bet kurių kitų lempučių bendroje erdvėje atžvilgiu.
- 5.6.6. Bendrojoje erdvėje rodoma informacija gali būti atšaukta automatiškai arba vairuotojo, išskyrus stabdžių sistemos trikties, tolimosios šviesos priekinio žibinto, posūkio žibinto signalines lemputes ir tas lemputes, kurių raudona spalva reikalaujama pagal 1 lentelę – tokių lempučių pateikiama informacija negali būti atšaukta, jei pasireiškia būklė, kuriai esant jos uždegamos.
6. TRANSPORTO PRIEMONĖS TIPO PAKEITIMAI
- 6.1. Apie kiekvieną tam tikro tipo pakeitimą pranešama transporto priemonės tipo patvirtinimą suteikusiai tipo patvirtinimo institucijai. Tuomet tipo patvirtinimo institucija gali:
- laikyti, kad pakeitimai greičiausiai neturės pastebimo neigiamo poveikio, ir bet koku atveju transporto priemonė vis dar atitinka reikalavimus, arba
  - pareikalauti, kad už bandymus atsakinga techninė tarnyba pateiktų papildomą bandymo protokolą.
- 6.2. Apie patvirtinimą arba atsisakymą suteikti patvirtinimą, nurodant pakeitimus, 4.3 punkte nustatyta tvarka pranešama šią taisyklę taikančioms Susitarimo susitariančiosioms šalims.
7. GAMYBOS ATITIKTIS
- 7.1. Kiekviena patvirtinimo ženklu pagal šią taisyklę paženklinta transporto priemonė turi atitikti patvirtintą transporto priemonės tipą, visų pirma atsižvelgiant į vairuotojo valdomus valdymo įtaisus.
- 7.2. Atitiktį patikrinti, kaip nustatyta 7.1 punkte, atsitiktine tvarka tikrinamas pakankamas serijiniu būdu gaminamų ir pagal šią taisyklę privalomu patvirtinimo ženklu ženklinamų transporto priemonių skaičius.

8. BAUDOS UŽ GAMYBOS NEATITIKTĮ

8.1. Remiantis šia taisykle suteiktą transporto priemonės tipo patvirtinimą galima panaikinti, jeigu nesilaikoma 7.1 punkte nustatytų reikalavimų, arba jei su pateikta transporto priemone arba transporto priemonėmis atliktų 7.2 punkte numatytų bandymų rezultatai yra neigiami.

8.2. Jeigu šią taisyklę taikanti Susitarimo šalis patvirtinimą, kurį buvo suteikusi anksčiau, panaikina, apie tai kitoms šią taisyklę taikančioms Susitarimo šalims ji nedelsdama praneša, nusiųsdama patvirtinimo blanko kopiją, kurios gale didžiosiomis raidėmis įrašomas įrašas „PATVIRTINIMAS PANAIKINTAS“, kopija pasirašoma ir joje įrašoma data.

9. VISIŠKAI NUTRAUKTA GAMYBA

Jeigu patvirtinimo turėtojas visiškai nustoja gaminti pagal šią taisyklę patvirtinto tipo transporto priemones, jis turi apie tai pranešti tipo patvirtinimo institucijai. Minėtą pranešimą gavusi ta institucija apie tai praneša kitoms šią taisyklę taikančioms Susitarimo šalims, nusiųsdama patvirtinimo blanko kopiją, kurios gale didžiosiomis raidėmis įrašomas įrašas „GAMYBA NUTRAUKTA“, kopija pasirašoma ir joje įrašoma data.

10. UŽ PATVIRTINIMO BANDYMUS ATSAKINGŲ TECHNINIŲ TARNYBŲ IR TIPO PATVIRTINIMO INSTITUCIJŲ PAVADINIMAI BEI ADRESAI

Šią taisyklę taikančios Susitarimo šalys Jungtinių Tautų Sekretariatui praneša už patvirtinimo bandymus atsa-kingų techninių tarnybų ir patvirtinimą suteikiančių tipo patvirtinimo institucijų, kurioms siunčiami kitose šalyse suteikto patvirtinimo, atsisakymo suteikti patvirtinimą ar patvirtinimo panaikinimo blankai, pavadinimus ir adresus.

Valdymo įtaisus, signalines lemputes ir rodytuvus identifikuojantys simboliai

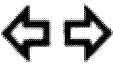

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
1	Papildomo variklio stabdžio valdymo įtaisas (IŠJUNGTA)		Valdymo įtaisas	Vieta ant vairo: dešinėje pusėje			Transporto priemonėje gali būti įrengta variklio elektros tiekimo išjungimo priemonė (papildomas variklio stabdis), kuri yra alternatyvi pagrindiniam jungikliui arba slėgio sumažinimo vožtuvo valdymo įtaisui.
2	Papildomo variklio stabdžio valdymo įtaisas (VEIKIA)						
3	Uždegimo jungiklis		Valdymo įtaisas			Įtaisas, kuris paleidžia variklį veikti ir gali paleisti veikti ir kitas transporto priemonėje esančias elektrines sistemas.	Jei tai sukamieji jungikliai, jungiklio judėjimo kryptis turi būti pagal laikrodžio rodyklę iš padėties „išjungta“ perjungiant į padėtį „įjungta“.
4	Elektrinis starteris		Valdymo įtaisas				
5	Rankinis droselis		Valdymo įtaisas	Valdymo įtaisas neturi būti matomas iš vairuotojo vietos.			
			Signalinė lemputė		Gintaro spalvos		
6	Neutrali padėtis (Pavarų perjungimas)		Signalinė lemputė		Žalia		Signalinė lemputė išžižiebia, kai pavaros selektorius yra neutralioje padėtyje.

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
7	Rankinis degalų bako uždarymo vožtuvas (IŠJUNGTĄ)		Valdymo įtaisas	Valdymo įtaisas neturi būti matomas iš vairuotojo vietos.			Valdymo įtaisas turi turėti atskiras padėtis „IŠJUNGTĄ“, „IJJUNGTĄ“ ir „REZERVAS“ (jei tiekiami rezerviniai degalai).
8	Rankinis degalų bako uždarymo vožtuvas (IJJUNGTĄ)						Valdymo įtaisas turi būti padėtyje IJJUNGTĄ, kai nukreiptas degalų srautui tekėjimo iš bako į variklį kryptimi, padėtyje IŠJUNGTĄ, kai jis nukreiptas statmenai degalų srauto kryptčiai, ir padėtyje REZERVAS (jei taikoma), kai nukreiptas priešinga degalų srauto tekėjimui kryptimi.
9	Rankinis degalų bako uždarymo vožtuvas (REZ)						Jeigu tai sistema, kurioje degalų srautas sustabdytas, kai variklis yra išjungtas, ir yra įrengtas valdymo įtaisas, simboliai ir valdymo padėtys turi būti tokie pat, kaip ir nustatytieji rankinio degalų bako uždarymo vožtuvo valdymo įtaisui.
10	Spidometras		Rodytuvas				Ekranas turi būti apšviestas visada, kai gabaritinis žibintas (jei yra) arba priekinis žibintas yra įjungtas.
11	Garsinės signalizacijos įtaisas (signalas)		Valdymo įtaisas	Kairėje vairo pusėje: tų transporto priemonių, kuriose pavarų perjungimo valdymo įtaisas veikia nepriklausomai nuo ranka valdomos sankabos arba kuriose nėra pavarų perjungimo valdymo įtaiso. Kitas variantas – dešinėje vairo pusėje tų transporto priemonių, kuriose pavarų perjungimo valdymo įtaisas yra kairėje vairo pusėje ir veikia kartu su ranka valdoma sankaba.			Pastumkite norėdami įjungti.

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
12	Tolimoji šviesa – (Hi)		Valdymo įtaisas	Kairėje vairo pusėje: tų transporto priemonių, kuriose pavarų perjungimo valdymo įtaisas veikia nepriklausomai nuo ranka valdomos sankabos arba kuriose nėra pavarų perjungimo valdymo įtaiso. Kitas variantas – dešinėje vairo pusėje tų transporto priemonių, kuriose pavarų perjungimo valdymo įtaisas yra kairėje vairo pusėje ir veikia kartu su ranka valdoma sankaba.			
			Signalinė lemputė		Mėlyna		
13	Artimoji šviesa – (Lo)		Valdymo įtaisas	Kairėje vairo pusėje: tų transporto priemonių, kuriose pavarų perjungimo valdymo įtaisas veikia nepriklausomai nuo ranka valdomos sankabos arba kuriose nėra pavarų perjungimo valdymo įtaiso. Kitas variantas – dešinėje vairo pusėje tų transporto priemonių, kuriose pavarų perjungimo valdymo įtaisas yra kairėje vairo pusėje ir veikia kartu su ranka valdoma sankaba.			
			Signalinė lemputė		Žalia		
14	Optinės signalizacijos įtaisas		Valdymo įtaisas	Greta tolimosios šviesos (artimosios šviesos) valdymo įtaiso			Gali būti papildoma tolimosios (artimosios) šviesos valdymo funkcija. Kai valdymo įtaisas paleidžiamas, šviesos žibintas turi persijungti į ankstesnę būklę.

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
15	Priekiniai rūko žibintai		Valdymo įtaisas				
			Signalinė lemputė		Žalia		
16	Galiniai rūko žibintai		Valdymo įtaisas				
			Signalinė lemputė		Gintaro spalvos		
17	Posūkio žibintai		Valdymo įtaisas	Valdymo įtaisas (-ai) turi būti įrengtas ant vairo, būti aiškiai matomas (-i) iš operatoriaus sėdėjimo vietos ir aiškiai paženklintas (-i).			Valdymo įtaisas turi būti suprojektuotas taip, kad, žiūrint iš vairuotojo sėdynės, kairėje pusėje esančios dalies veikimas arba valdymo įtaiso pasukimas į kairę įjungtų žibintus kairėje pusėje, o dešinėje pusėje esančios dalies veikimas arba valdymo įtaiso pasukimas į dešinę įjungtų žibintus dešinėje pusėje.
			Signalinė lemputė		Žalia		Rodyklių pora laikoma vienu simboliu. Jeigu kairiojo ir dešiniojo posūkių signalinės lemputės ar valdymo įtaisai veikia atskirai, abi rodyklės gali būti laikomos atskirais simboliais ir atitinkamai išdėstomos.
18	Išpėjamasis pavojaus signalas		Valdymo įtaisas				

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
			Signalinė lemputė		Raudona	Nurodomas posūkių žibintų signalinių lempučių mirksėjimu (vienu metu) arba pateiktu trikampio simboliu.	
			Signalinė lemputė		Žalia		
19	Gabaritinis žibintas		Valdymo įtaisas			Nurodomas pateiktais gabaritinių žibintų, pagrindinio žibinto valdymo įtaiso ir stovėjimo žibinto simboliais, tačiau, jeigu visi žibintai automatiškai įjungiami transporto priemonei veikiant, joks gabaritinio žibinto ar pagrindinio žibinto valdymo įtaiso simbolis neturi būti rodomas.	Jei tai sukamieji jungikliai, jungiklio sukimas laikrodžio kryptimi laipsniškai įjungia transporto priemonės gabaritinius žibintus ir po to transporto priemonės pagrindines šviesas. Tai netrukdo numatyti papildomas jungiklio padėtis su sąlyga, kad jos būtų aiškiai nurodytos.
			Signalinė lemputė		Žalia		
20	Pagrindinis žibintas		Valdymo įtaisas		Žalia		
			Signalinė lemputė			Signalinės lemputės funkcija gali būti užtikrinama naudojant instrumentų bloko apšvietimą.	Jei norima, šviesų valdymo jungiklį galima sujungti su uždegimo jungikliu.
21	Stovėjimo žibintas		Valdymo įtaisas				

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
			Signalinė lemputė		Žalia	Jeigu stovėjimo žibinto funkcija yra įtraukta į uždegimo jungiklį, identifikavimas yra neprivalomas.	
22	Degalų rodytuvas		Rodytuvas				
			Signalinė lemputė		Gintaro spalvos		
23	Variklio aušalo temperatūra		Rodytuvas				
			Signalinė lemputė		Raudona		
24	Elektros įkrovos būseną		Rodytuvas				
			Signalinė lemputė		Raudona		
25	Variklio alyva		Rodytuvas				
			Signalinė lemputė		Raudona		

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
26	Variklio sūkių valdymo įtaisas		Valdymo įtaisas	Vieta ant vairo: dešinėje pusėje			Rankinis valdymo įtaisas. Sukamosios rankenėlės sukimas prieš laikrodžio rodyklę padidina greitį. Atleidus ranką, valdymo įtaisas turi savaime mažinti greitį iki tuščios eigos kryptimi pagal laikrodžio rodyklę, išskyrus atvejus, kai transporto priemonės greičio valdymo įtaisas yra įjungtas.
27	Priekinių ratų stabdžiai		Valdymo įtaisas	Vieta ant vairo: dešinėje pusėje priekyje			Rankinė svirtis Esant kombinuotajai stabdžių sistemai priekinio rato stabdis gali veikti kartu su galinio rato stabdžiu.
28	Kojinis galinių ratų stabdžio valdymo įtaisas		Valdymo įtaisas	Vieta ant rėmo: dešinėje pusėje			Pedalas Esant kombinuotajai stabdžių sistemai priekinio rato stabdis gali veikti kartu su galinio rato stabdžiu.
29	Rankinis galinių ratų stabdžio valdymo įtaisas		Valdymo įtaisas	Vieta ant vairo: kairėje pusėje priekyje			Rankinė svirtis Neleidžiama transporto priemonėse su ranka valdoma sankaba. Esant kombinuotajai stabdžių sistemai priekinio rato stabdis gali veikti kartu su galinio rato stabdžiu.
30	Stovėjimo stabdis		Valdymo įtaisas				Rankinė svirtis arba pedalas
31	Sankaba		Valdymo įtaisas	Vieta ant vairo: kairėje pusėje			Rankinė svirtis Paspauskite norėdami išjungti sankabą. Įtaisas gali būti kairėje pusėje ir tų transporto priemonių, kuriose sankabos ir parvarų selektoriaus veikimas yra sujungtas.

Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
32	Rankinio pavarų perjungimo valdymo įtaiso kojinis selektorius		Valdymo įtaisas	Vieta ant rėmo: kairėje pusėje			<p>Kojinė svirtis arba sukamoji svirtis</p> <p>Kojinės svirties ar sukamosios svirties priekinės dalies judinimas leidžia palaipsniui parinkti pavaras: priekinės dalies kėlimas į viršų norint perjungti į aukštesnę pavarą ir nuleidimas žemyn norint perjungti į žemesnę pavarą. Jeigu yra numatyta atskira neutrali padėtis, ji turi būti pirmoji ar antroji pavarų parinkimo eilėje (t. y. 1-N-2-3-4-..., arba N-1-2-3-4-... ir t. t.).</p> <p>Transporto priemonėse, kurių variklio darbinis tūris mažesnis nei 200 cm³, gali būti montuojamos alternatyvios transmisijos sistemos su tokiais pavarų perjungimo modeliais:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Rotoriaus modelis (t. y. N-1-2-3-4-5-N-1) — Atbulinės eigos modelis, kai kojinės svirties ar sukamosios svirties priekinės dalies judinimas leidžia palaipsniui parinkti pavaras: <ul style="list-style-type: none"> — priekinės dalies kėlimas į viršų norint perjungti į žemesnę pavarą ir — nuleidimas žemyn norint perjungti į aukštesnę pavarą.
33	Rankinio pavarų perjungimo valdymo įtaiso rankinis selektorius		Valdymo įtaisas	Vieta ant vairo: kairėje pusėje			<p>Jeigu valdymo įtaisas veikia sukant rankenėlę, sukimas prieš laikrodžio rodyklę leidžia laipsniškai parinkti pavaras didinant judėjimo į priekį greitį, o atvirkščiai – mažinant judėjimo į priekį greitį. Jeigu yra numatyta atskira neutrali padėtis, ji turi būti pirmoji ar antroji pavarų parinkimo eilėje (t. y. 1-N-2-3-4-... arba N-1-2-3-4-...).</p>

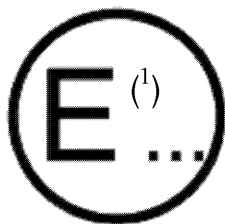
Nr.	Priemonė	Simbolis	Funkcija	Vieta	Spalva	Apibrėžtis	Veikimas
34	Stabdžių antiblokavimo sistemos veikimo triktis		Signalinė lemputė		Gintaro spalvos		
35	Veikimo trikties rodytuvo žibintas		Signalinė lemputė		Gintaro spalvos	Naudojama parodyti su galios pavara susijusias triktis, galinčias paveikti išmetamų teršalų kiekį.	

1 PRIEDAS

PRANESIMAS

(didžiausias formatas: A4 (210 × 297 mm))

išdavė: administracijos pavadinimas

.....
 .....
 .....

dėl transporto priemonės ⁽²⁾: tipo patvirtinimo suteikimo
 patvirtinto tipo išplėtimo
 atsisakymo suteikti tipo patvirtinimą
 tipo patvirtinimo panaikinimo
 visiškai nutrauktos gamybos

atsižvelgiant į vairuotojo valdomus valdymo įtaisus pagal Taisyklę Nr. 60

Patvirtinimo Nr. .... Išplėtimo Nr. ....

1. Transporto priemonės prekės pavadinimas ar ženklas .....
2. Transporto priemonės tipas .....
3. Gamintojo pavadinimas ir adresas .....
4. Jei taikoma, gamintojo atstovo pavadinimas ir adresas .....
5. Trumpas transporto priemonės aprašymas atsižvelgiant į vairuotojo valdomus valdymo įtaisus .....
6. Transporto priemonės pateikimo tvirtinti data: .....
7. Už patvirtinimo bandymus atsakinga techninė tarnyba: .....
8. Techninės tarnybos ataskaitos parengimo data .....
9. Techninės tarnybos parengtos ataskaitos numeris .....
10. Patvirtinimas suteiktas/Atsisakyta suteikti patvirtinimą
11. Patvirtinimo ženklo vieta ant transporto priemonės: .....
12. Vieta
13. Data
14. Parašas
15. Prie šio pranešimo pridedami dokumentai, kuriuose nurodytas pirmiau minėtas patvirtinimo numeris:
 ... vairuotojo valdomų transporto priemonės valdymo įtaisų ir dalių, laikomų svarbiais taikant šią taisyklę, brėžiniai,
 schemos ir išdėstymo planai.

⁽¹⁾ Tipo patvirtinimą suteikusias, patvirtintą tipą išplėtusias, atsisakiusios suteikti patvirtinimą arba patvirtinimą panaikinusios šalies skiriamasis numeris (žr. šioje taisyklėje patvirtinimo nuostatas).

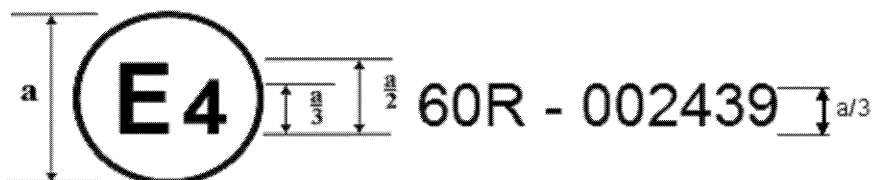
⁽²⁾ Išbraukti, kas netaikoma.

2 PRIEDAS

PATVIRTINIMO ŽENKLŲ IŠDĖSTYMAS

A pavyzdys

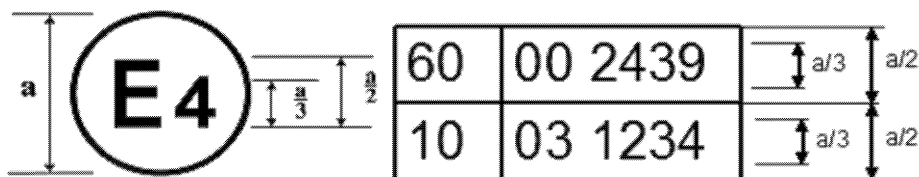
(Žr. šios taisyklės 4.4 punktą)

Pateiktas prie transporto priemonės pritvirtintas patvirtinimo ženklas rodo, kad atitinkamos transporto priemonės tipas, atsižvelgiant į vairuotojo valdomus valdymo įtaisus, buvo patvirtintas Nyderlanduose (E 4) pagal Taisyklę Nr. 60, patvirtinimo numeris 002439. Patvirtinimo numeris reiškia, kad patvirtinimas suteiktas vadovaujantis Taisyklės Nr. 60 pradinėje versijoje nustatytais reikalavimais.

B pavyzdys

(Žr. šios taisyklės 4.5 punktą)

Pateiktas prie transporto priemonės pritvirtintas patvirtinimo ženklas rodo, kad atitinkamos transporto priemonės tipas buvo patvirtintas Nyderlanduose (E 4) pagal Taisyklės Nr. 60 ir Nr. 10 ⁽¹⁾.

Patvirtinimo numeriai rodo, kad tuo metu, kai buvo suteikti atitinkami patvirtinimai, Taisyklė Nr. 60 nebuvo pakeista, o į Taisyklę Nr. 10 jau buvo įtraukti 03 serijos pakeitimai.

⁽¹⁾ Pastarasis numeris pateiktas tik kaip pavyzdys.